

Energimyndighetens titel på projektet – svenska Vilka bär ansvaret? Analys av rättvisa i klimatpolitiken	
Energimyndighetens titel på projektet – engelska Who is responsible? Analysis of fairness in climate policy	
Universitet/högskola/företag Chalmers	Avdelning/institution Fysisk Resursteori
Adress Maskingränd 2	
Namn på projektledare Fredrik Hedenus	
Namn på ev övriga projektdeltagare Bengt Brulde, Martin Persson, Lina Eriksson	
Nyckelord: 5-7 st Klimatpolitik, rättvisa, ansvar	

Energimyndigheten rekommenderar att denna mall används vid slutrapportering. Om annan slutrapportmall används ska ändå motsvarande innehåll finnas med i den. Innan du skickar in rapporten ska stödtexterna raderas.

Huvudsyftet med slutrapporten är att den ska kunna användas för att sprida projektets resultat. Den blir öppet tillgänglig i Energimyndighetens projekt-databas. Om projektet vill lämna in information som inte ska tillgängliggöras via Energimyndighetens projekt-databas ska denna läggas i separat bilaga.

Information av administrativ karaktär (formell utvärdering av måluppfyllelse, beskrivning och motivering av avvikelser etc) ska rapporteras i den obligatoriska administrativa bilagan (se mall på Energimyndighetens hemsida). Den administrativa bilagan publiceras inte i Energimyndighetens projekt-databas.

Förord

Här ska stå vilka som har finansierat projekten samt andra som bidragit till ett lyckat projekt t ex referensgrupp.

Energimyndigheten har finansierat projektet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Summary.....	3
Inledning/Bakgrund.....	3
Genomförande.....	4
Resultat	5
Diskussion.....	5
Publicationslista	6
Referenser, källor	6

Bilagor 6

Sammanfattning

En sammanfattande beskrivning av innehållet i slutrapporten på en halv till en sida.

I sammanfattningen förklaras vilket problem/utmaning ur ett energiperspektiv som projektet har hanterat? Vad har gjorts för att besvara frågan och lösa utmaningen? Beskriv kort vilka resultat projektet har och hur de kan tolkas och användas. Vilken är den nya kunskap som kommit fram genom projektet? Vad blir nästa steg? Sammanfattningen bör skrivas i ”journalistisk anda” med de viktiga resultaten och nyhetsvärdet först.

Frågan i projektet har kretsat runt hur man kan använda rättvisepprinciper för att fördela kostnader för klimatpolitiken mellan olika grupper. Denna diskussion finns såväl runt ökande bränsleskatter, elpriser som att kompensera tex kolgruvarbetare eller andra som påverkas av energiomställningen.

Vi har tagit fram ett ramverk för att bedöma hur mycket ansvar en aktör bör ta utifrån rättviseperspektiv. I ramverket har vi identifierat tre delar, bakåtblickande ansvar, dvs hur stora utsläpp som aktören historiskt har varit ansvarig för. Kapacitet, alltså hur stora resurser aktören har att bekosta utsläppsminskningar eller göra åtgärder. Den sista punkten är om aktören historiskt tjänat att utsläppande verksamhet.

Baserat på detta ramverk har vi nått följande slutsatser:

Vi menar att det inte verkar finnas särskilda skäl att kompensera aktörer som drabbas av klimatomställningen jämfört med aktörer som drabbas av andra strukturomvandlingar inom ekonomin. Detta i kontrast till en del av diskussionen om ”just transitions”

Vi menar att en aktör är ansvarig för skadorna som uppkommer om man orsakat dem, kände till att de skulle uppkomma, och kunde agerat annorlunda. Vi menar vidare att ansvar bör vara en grund när klimatpolitik utformas.

Vi menar att aktörer som är mer dominerande i en process (tex kolkraftverket) är i högre grad ansvariga för utsläppen som sker i kedjan än aktörer som bidrar men var och en är mindre (tex arbetarna på kolkraftverket).

Summary

En sammanfattande beskrivning av innehållet i slutrapporten på engelska på en halv till en sida. Motsvarande sammanfattning som den svenska.

The question in the project has revolved around how to use principles of justice to distribute the costs of climate policy among different groups. This discussion exists around increasing fuel taxes, electricity prices, as well as compensating, for example, coal miners or others affected by the energy transition.

We have developed a framework for assessing how much responsibility an actor should take from a fairness perspective. In the framework, we have identified three parts: backward-looking responsibility, that is, how much emissions the actor has historically been responsible for. Capacity, that is, how many resources the actor has to afford emission reductions or take action. The last point is whether the actor has historically benefitted from emitting activities.

Based on this framework, we have reached the following conclusions:

We argue that there do not seem to be specific reasons to compensate actors affected by the climate transition compared to actors affected by other economic structural changes. This contrasts with some of the discussion about "just transitions".

We argue that an actor is responsible for the damages that occur if they caused them, knew they would occur, and could have acted differently. We further argue that responsibility should be a basis when designing climate policy.

We argue that actors who are more dominant in a process (e.g., the coal power plant) are more responsible for the emissions that occur in the supply chain than actors who contribute but each are smaller (e.g., the workers at the coal power plant).

Inledning/Bakgrund

Beskriv bakgrund och skäl till varför projektet har genomförts. Vad är utmaningen/problemet? Orientering inom området; problembakgrund. Vad behöver göras (i energisystemet). Vilka behov i samhället eller på marknaden ska projektet hjälpa till att tillgodose och vilken nytta förväntas projektet bidra med. Lite om kunskapsläget. Hur angrips frågan i detta projekt, vad är syftet, finns det några hypoteser, osv. Huvudman, finansiering, tid som projektet pågått etc.

Alla i dagens samhälle bidrar till utsläpp av växthusgaser genom sina konsumtions- och produktionsval, och genom sina politiska handlingar, eller avsaknad därav. Klimatproblemet uppstår genom vad som kallas ostrukturerat kollektivt handlande, tillsammans skapar vi ett problem utan att en gemensam avsikt att göra det. Det är ett av skälen till att det är så svårt att snabbt och effektivt minska utsläppen av växthusgaser. Vi är sammanlänkade genom komplexa kedjor av produktion och konsumtion av olika varor och tjänster, och

de relevanta besluten fattas av många aktörer: i förhandlingar mellan stater, i parlament, i lokala poliska organ, av företag och av individer.

Frågan om vem som ska anses vara ansvarig för att lösa denna typ av problem har intresserat forskare. Hittills har forskningen om vem som ska tillskrivas ansvar för utsläpp mest fokuserat på effektivitet: på vilka aktörer bör vi lägga ansvaret för att uppnå en incitamentsstruktur som kommer leda till att utsläppen faktiskt minskar i tillräckligt hög omfattning. Detta fokus har emellertid lett till att en annan viktig aspekt har tappats bort, nämligen rättvisan. Kostnaderna för en omställning till ett samhälle med mycket lägre utsläpp av växthusgaser bör fördelas rättvist, delvis på basis av vem som faktiskt har moraliskt ansvar för att utsläppen skedde. Rättvisa fyller också en viktig roll vad gäller att faktiskt få till stånd förändringar, för att olika aktörer ska acceptera de kostnader som omställningen till mindre utsläpp medför. Politik behöver uppfattas som legitim för att få tillräckligt stöd för att kunna genomföras effektivt, och rättvisa är en fundamental aspekt av legitimitet.

Genomförande

Beskriv de olika delmomenten/arbetspaketen i projektet samt vilka metoder som har använts. Vilka projektdeltagare/grupper har medverkat i projektet?

Det första steget i projektet var att utveckla ett moralfilosofiskt ramverk. Detta ramverk utgår som sagt från de klassiska kriterierna på bakåtblickande moraliskt ansvar för skada, nämligen huruvida aktören orsakade eller bidrog till problemet, huruvida hon hade tillräcklig kunskap om sina egna handlingars konsekvenser (eller borde ha haft det) samt huruvida hennes agerande var frivilligt.

Eftersom utsläpp av växthusgaser är något många aktörer bidrar till, på olika sätt och i olika utsträckning, var en viktig fråga om kausalitet kan graderas. Vi tillämpade en modell som beskriver hur olika aktörer påverkar säkerheten för att ett utfall sker.

Utöver dessa aspekter hittade vi ramverk för att beskriva två andra kriterier för moraliskt ansvar, nämligen i vilken grad aktörerna tjänat på utsläppen samt vilken kapacitet aktörerna har att minska utsläpp eller att betala för utsläpps minskningarna.

Vi tillämpade sedan ramverket på fallet med elproduktion, där vi visar på vilka aktörer som borde bära en större del av kostnaden för omställningen jämfört med andra.

Resultat

Beskriv resultat och slutsatser som genererats inom ramen för projektet.

Här beskrivs de resultat som får vara offentliga eftersom alla slutrapporter ska vara sökbara i Energimyndighetens projektdataas.

Information som projektledaren bedömer som konfidentiell och ej ska publiceras externt kan rapporteras i bilagor. Bilagor som inte ska publiceras externt ska märkas upp genom att "KÄNSLIG INFORMATION" skrivs in i dokumentets rubrik. Alternativt kan dokumentet vattenstämplas med "KÄNSLIG INFORMATION". Dessutom ska i filnamnet läggas in ordet "KÄNSLIG INFORMATION".

Vi menar att en aktör är ansvarig för skadorna som uppkommer om man orsakat dem, kände till att de skulle uppkomma, och kunde agerat annorlunda. Vi menar vidare att ansvar bör vara en grund när klimatpolitik utformas.

Vi har utvecklat ett ramverk som kan gradera kausalitet inom supply kedjor. Detta ramverk gör att vi kan säga att vissa aktörer, som tex kolgruvorna samt kolkraftverken har ett större ansvar för de historiska utsläppen av koldioxid. Skälen är egentligen två, de är nödvändiga för att utsläppen skedde, och de är relativt få aktörer. Konsumenterna är också nödvändiga för att utsläppen skedde, men varje konsument och gav därför ett mindre kausalt bidrag.

Dock är det inte bara de historiska utsläppen som spelar roll, utan även vilka aktörer som tjänat på utsläppen samt deras förmåga att göra något åt saken.

Tar vi även dessa saker i beaktande finner vi fortfarande att kolgruvor och kolkraftverken bör bära en större andel av kostnaden för klimatomställningen än tex konsumenter och kolgruvearbetare. Vi menar dock att det inte verkar finnas särskilda skäl att kompensera kolgruvearbetarna mer än andra aktörer som drabbas av strukturomvandlingar inom ekonomin. Detta i kontrast till en del av diskussionen om "just transitions"

Utifrån detta finner vi att vissa styrmedel är mer rättvisa än andra. Exempelvis drabbar en koldioxidskatt konsumenterna relativt hårt, och att använda inkomsterna från skatten för att just lätta bördan för konsumenterna skulle göra systemet mer rättvist.

Diskussion

Diskussion med tolkning av resultaten, resultaten sätts i ett energisammanhang. Vad kan de komma att betyda för utvecklingen av ett hållbart energisystem. Vad behöver göras härnäst? Beskriv gärna vilka effekter i samhället som projektet kan förväntas leda till.

Projektet har tagit viktiga steg framåt för att på ett sammanhållet sätt beakta rättvisaspekten av klimat politiken. Ytterligare analyser krävs dock för att utvärdera befintliga styrmedel utifrån rättviseperspektiv. Ytterligare ett spår vore att föreslå nya styrmedel utifrån ett rättviseperspektiv.

Publikationslista

Slutrapporten ska i förekommande fall innehålla en publikationslista och, där så är möjligt, annat relevant material från projektet. Vad har publicerats, var/i vilket sammanhang har det skett, samt ge en kort sammanfattning av exempelvis förekommande artiklar med fokus på vad vi kan lära av projektet. Det kan t ex vara korta sammandrag av skrivna artiklar, både publicerade och manus.

Eriksson, L. Hedenus, F. Persson, M. Brulde, B. (2022) Klimatomställning och krav på kompensation. Tidsskrift för politisk filosofi 2022:1

Brülde, B., Persson, U. M., Eriksson, L., & Hedenus, F. (2023). Whose Fault Is It? Environmental Ethics 45 (2):103-129

Brülde, B., Persson, U. M., Eriksson, L., & Hedenus, F. (2024) Distributing forward-looking responsibility in collective harm cases. Draft

Referenser, källor

[Klicka här och skriv]

Bilagor

- *Administrativ bilaga (se mall) (OBLIGATORISK)*

Andra bilagor kan t ex vara:

- *Vetenskapliga artiklar (färdiga, accepterade, eller inskickade manus)*
- *Ritningar, kartor, fördjupade metodbeskrivningar, resultattabeller etc*
- *Avhandlingar*
- *Känslig information som ej ska publiceras i Energimyndighetens projektdatabas.*

Bilagor som inte ska publiceras externt ska märkas upp genom att "KÄNSLIG INFORMATION" skrivs in i dokumentets rubrik. Alternativt kan dokumentet vattenstämplas med "KÄNSLIG INFORMATION". Dessutom ska i filnamnet läggas in orden "KÄNSLIG INFORMATION".

[Klicka här och skriv]